37 020 IV Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2027

Nr. 15 Brief van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 september 2026

Met het coalitieakkoord ‘Aan de slag’[1] heeft het kabinet Jetten vanaf 2027 structureel € 30 miljoen vrijgemaakt voor het verhogen van het voorzieningenniveau en de verdere opvolging van de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (CN) op Bonaire, Sint Eustatius en Saba[2]. Via deze brief informeer ik uw Kamer mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) over de maatregelen die het kabinet voor 2027 neemt.[3]

De maatregelen bestaan voornamelijk uit investeringen in duurzame en betaalbare basisvoorzieningen en gerichte ondersteuning van huishoudens. Het kabinet investeert in de verduurzaming van de energievoorziening op Saba en Sint Eustatius, de continuïteit en betaalbaarheid van de drinkwatervoorziening op Bonaire en Sint Eustatius en de afronding van het glasvezelnetwerk op Sint Eustatius. Daarnaast wordt met een kindplaatssubsidie kwetsbare gezinnen op de drie eilanden ondersteund en worden de subsidies voor elektriciteit, drinkwater en telecom in 2027 aangevuld om een terugval in de koopkracht van huishoudens te voorkomen.

Voordat ik uitgebreid inga op de maatregelen, geef ik eerst een korte toelichting op de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum CN en welke maatregelen vervolgens zijn genomen. Vervolgens worden de afwegingen voor de verdeling van de middelen en de uiteindelijk gekozen maatregelen voor 2027 nader toegelicht. Daarnaast wordt er stilgestaan bij enkele gerelateerde onderwerpen, zoals het belastingplan voor 2027, de kinderbijslag en connectiviteit tussen de Bovenwindse eilanden. Tot slot is er een voortuitblik op de besluitvorming bij de inzet van de middelen op de langere termijn.

Toelichting op advies en maatregelen Commissie sociaal minimum CN
Het coalitieakkoord verwijst nadrukkelijk naar de adviezen van de Commissie sociaal minimum CN. In 2023 publiceerde deze commissie haar rapport ‘Een waardig bestaan’. In dit rapport stelt de commissie vast wat inwoners van het Caribisch deel van Nederland minimaal nodig hebben om rond te komen. Het onderzoek van de commissie toont aan dat in 2023 ongeveer een derde van inwoners te weinig inkomen had om te voorzien in de kosten van levensonderhoud en volledig mee te kunnen doen in de maatschappij.

De commissie adviseerde daartoe op de korte termijn het minimumloon, de minimumuitkeringen en de kinderbijslag aanzienlijk te verhogen. Voor de langere termijn adviseert de commissie de kosten van onder andere wonen, openbaar vervoer en nutsvoorzieningen structureel te verlagen, in combinatie met een meer gematigde verhoging van het minimumloon.

---

[1] Aan de slag – Coalitieakkoord 2026-2030
[2] Bijlage bij Kamerstukken II, 2022/23, 36410-IV, nr. 7.
[3] Hiermee geef ik invulling aan de toezegging om uw Kamer in augustus te informeren over de besteding van de € 30 mln. voor 2027 (TZ202604-171)

Het kabinet Rutte IV heeft op basis van dit advies € 30 miljoen structureel beschikbaar gesteld om opvolging te geven aan de korte termijn aanbevelingen van de commissie.[4] Hiermee is in 2024 het minimumloon fors verhoogd met zo'n 42% op Bonaire, 21% op Sint Eustatius en 22% op Saba. De belastingvrije som is evenredig meegegroeid. De minimumuitkeringen (onderstand, AOV en AWW) en de kinderbijslag zijn eveneens flink verhoogd. Ook zijn de kosten van nutsvoorzieningen substantieel naar beneden gebracht. De structurele subsidie op elektra, drinkwater en telecom zijn naar aanleiding van de adviezen van de commissie aangevuld met tijdelijke subsidies. Daarnaast is voor lagere inkomens de energietoelage verlengd. Deze maatregelen zijn incidenteel van aard en zijn in de voorjaarsnota 2026 verlengd voor 2027. Daarna lopen deze maatregelen af en zijn deze middelen (€ 10,8 mln.) vanaf 2028 gereserveerd om gezinnen met kinderen te ondersteunen.

Het effect van deze maatregelen is duidelijk zichtbaar in de nieuwe armoedecijfers die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in opdracht van het ministerie van SZW heeft ontwikkeld voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba.[5] Van 2023 op 2024 is het aantal personen in armoede in Caribisch Nederland met zo'n 11-punt afgenomen. Hoewel dat kan worden aangemerkt als een betekenisvolle afname, maken de cijfers van het CBS ook duidelijk zichtbaar dat de armoedeomvang nog steeds aanzienlijk is. 21% van de inwoners van Bonaire was in 2024 nog steeds arm; op Sint Eustatius is dat 27% en op Saba 26%. Armoede onder kinderen ligt hoger: respectievelijk 29% van de kinderen op Bonaire, 35% op Sint Eustatius en 32% op Saba groeit op in armoede. De € 30 miljoen uit het coalitieakkoord is daarom hard nodig, en levert een belangrijke bijdrage aan het verder terugdringen van de armoede in Caribisch Nederland.

Waar in 2024 de nadruk lag bij maatregelen aan de inkomenskant, wil het kabinet nu, in lijn met de adviezen van de commissie, de coalitiemiddelen hoofdzakelijk inzetten om de kosten van levensonderhoud structureel te verlagen. De uitwerking hebben we gefaseerd in de korte termijn, namelijk 2027, en de langere termijn voor 2028 en de jaren erna.

Afwegingen bij verdeling middelen korte termijn
Bij de afweging van de maatregelen voor 2027 is met meerdere factoren rekening gehouden. Zowel de beschikbare input van de eilanden als de aanbevelingen van de commissie zijn meegewogen in de gekozen maatregelen. Ook is gekeken naar de samenhang met het bovengenoemde pakket aan maatregelen die dit kabinet heeft getroffen bij de voorjaarsnota van 2026. Door het continueren van dit pakket is ruimte ontstaan om op korte termijn meer in te zetten op investeringen die nodig zijn voor een verduurzaming van de nutsvoorzieningen, en die op termijn leiden tot structureel lagere tarieven. Ook is rekening gehouden met het maatregelenpakket Acties Weerbaarheid Energieschok[6], waarbij het kabinet op 20 mei jl. aanvullende middelen beschikbaar heeft gesteld om de regeling van de energietoelage op de eilanden te verruimen ter ondersteuning van minimahuishoudens op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In totaal heeft het kabinet zowel in 2026 en in 2027 € 5,25 miljoen gereserveerd voor de energietoelage. Op 1 juli jl. zijn de variabele

[4] Kamerstukken II, 2023/24, 36410-IV, nr. 43; Kamerstukken II, 2024/25, 36600-IV, nr. 30; Kamerstukken II, 2024/25, 36600-IV, nr. 72.
[5] Https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2026/29/armoede-op-bonaire-sint-eustatius-en-saba-in-2024-gedaald
[6] Kamerstukken II, 2025/26, 36933, nr. 1.

tarieven voor elektra op de eilanden fors gestegen. Voor Bonaire gaat het om een stijging van 30% (van 0,3868 naar 0,5021 dollar per kWh). Voor Saba gaat het om een stijging van 14% en op Sint Eustatius 15%. Het verschil komt onder meer doordat Saba en Sint Eustatius verder zijn met verduurzaming. Desondanks is ook op Saba en Sint Eustatius de prijsstijging significant.

De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en geopolitieke ontwikkelingen hebben grote invloed op de betaalbaarheid van energie en daarmee ook de ketenafhankelijkheid met andere voorzieningen die hierdoor wordt geraakt. Verduurzaming van de energievoorziening op de eilanden is daarom één van de speerpunten van het bestedingsplan voor 2027 voor Sint Eustatius en Saba. Voor Bonaire zijn buiten de envelop middelen beschikbaar die samenhangen met de voorgenomen beëindiging van Bonaire Bon Transition B.V. (BBT). Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 1 juli 2026[7], vloeien de resterende middelen na opheffing van BBT terug naar de begroting van het ministerie van EZK en kunnen deze worden ingezet voor de verduurzaming en betaalbaarheid van de elektriciteitsvoorziening op Bonaire.

Verder is voor de korte termijn de sterke bevolkingsgroei op met name Bonaire betrokken bij de invulling van de middelen. Deze demografische ontwikkeling zet de betaalbaarheid onder druk. De hoogte van de huidige subsidies aan Caribisch Nederland om de (vaste) kosten betaalbaar te houden, houdt geen rekening met de groei op Bonaire. Ook Sint Eustatius en Saba ondervinden de effecten hiervan, omdat de subsidiebudgetten over een groter inwoneraantal van Caribisch Nederland worden verdeeld.

Als overkoepelend uitgangspunt bij de maatregelen geldt, zowel voor de korte als de langere termijn, dat ze moeten leiden tot een duurzame, merkbare en effectieve kostenverlaging in de portemonnee van de inwoners van Caribisch Nederland. Met name bij inwoners die dit het hardst nodig hebben. Hierbij houden we rekening met de uitvoeringskracht, en dat maatregelen zich ook vertalen naar lagere lasten van ondernemers.

Maatregelen 2027
Het pakket dat in de miljoenennota 2027 voor Caribisch Nederland is uitgewerkt, omvat een combinatie van een aantal incidentele tarief verlagende investeringen, het continueren van bestaande subsidieregelingen, en ondersteuning voor betaalbare kinderopvang voor minimahuishoudens. Hieronder geven we een overzicht van de specifieke maatregelen. In bijlage 1 is het bestedingsplan in kaart gebracht, waarbij de gekozen maatregelen nader worden toegelicht.

Incidentele investeringen

- <u>Een verduurzamingsslag van ruim 20% in de energievoorziening op Saba</u>
  Elektriciteit is een primaire levensbehoefte die is opgenomen onder de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland. Saba kent het hoogste kWh-tarief van Nederland. Deze maatregel heeft als doel de elektriciteitsproductie op Saba te verduurzamen en leidt tot een blijvende verlaging van het tarief, voor zowel inwoners als ondernemers.

[7] Kamerstukken II, 2025/26, 29023, nr. 714.

Hiervoor is € 6 miljoen uitgetrokken.

- Een verduurzamingsslag van 30% in de energievoorziening op Sint Eustatius
  Ook hier geldt dat deze investering in duurzame energie zich vertaalt in een verlaging van het tarief en een verminderde afhankelijkheid van fossiele brandstof voor zowel inwoners als ondernemers. Hiervoor is € 6 miljoen uitgetrokken.

- Vervanging van een essentieel onderdeel van de drinkwatervoorziening op Bonaire
  Ook drinkwater is een primaire levensbehoefte die is opgenomen onder de aanbevelingen van de commissie. De kosten van drinkwater zijn op de eilanden erg hoog. Op Bonaire zorgt bevolkingsgroei voor toenemende druk op de bestaande infrastructuur. Deze maatregel is nodig, omdat anders de drinkwaterproductie stil komt te liggen en het zeewater niet meer drinkbaar kan worden gemaakt. Deze investering draagt bij aan de betrouwbaarheid en toekomstbestendigheid van de drinkwaterproductie en werkt door in het verlagen van de variabele tarieven. Hiervoor heeft het kabinet € 8 miljoen gereserveerd.

- Vervanging van lekkende waterleidingen op Sint Eustatius
  Op Sint Eustatius is er in het leidingnet van de drinkwatervoorziening sprake van een hoog lekverlies van circa 40%. Hierdoor lekt naar schatting een half miljoen dollar aan water per jaar weg. Gerichte vervanging van leidingen kan hier aanzienlijke efficiëntiewinsten en directe verlaging van de tarieven opleveren. Deze investering draagt zo bij aan een betrouwbare, toegankelijke en duurzame drinkwatervoorziening en de betaalbaarheid van drinkwater. Hier wordt € 1,7 miljoen voor ingezet.

- Afronding glasvezelproject op Sint Eustatius
  Toegang tot betrouwbaar snel internet is een voorwaarde om volwaardig mee te doen in de digitale maatschappij. Vanwege de kleine schaalgrootte op de eilanden, zijn de investeringskosten van nutsvoorzieningen, ook voor telecom, echter vaak onevenredig hoog. Op Sint Eustatius wordt met deze investering de modernisering van het netwerk voor vast internet afgerond. Dit heeft een positief effect op eindgebruikerstarieven. Daarnaast verbetert de kwaliteit van het vaste internet aanzienlijk. Hiervoor is € 2,1 miljoen uitgetrokken.

Deze duurzame oplossingen leveren inwoners van Caribisch Nederland in 2027 en verder lagere kosten, meer zekerheid en betere voorzieningen op. Op Saba leidt de verduurzaming bij het huidige brandstofprijsniveau naar verwachting tot een blijvende verlaging van het elektriciteitstarief van USD 0,08 per kWh en op Sint Eustatius van USD 0,11 per kWh. Op Sint Eustatius kan het vervangen van lekkende leidingen bovendien circa USD 0,5 miljoen aan jaarlijks waterverlies voorkomen, wat bijdraagt aan lagere drinkwaterkosten. Op Bonaire zorgen investeringen in de drinkwaterproductie voor meer leveringszekerheid en lagere variabele tarieven. Tot slot leidt de afronding van het glasvezelnetwerk op Sint Eustatius tot lagere onderhoudskosten en daarmee lagere eindgebruikerstarieven, naast een aanzienlijke verbetering van de internetkwaliteit.

Armoedebeleid

- Kindplaatssubsidie voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba
  Met de nieuwe Wet kinderopvang BES wordt per 1 januari 2026 ingezet op het bieden van kwalitatief goede, veilige en toegankelijke dagopvang en buitenschoolse opvang. De bijdrage die ouders hiervoor betalen is inkomensonafhankelijk en de afgelopen jaren flink verlaagd. Voor een aantal ouders die in een financieel kwetsbare positie zitten, is het nog steeds niet mogelijk de bijdrage te voldoen voor kinderopvang. Hierdoor wordt het voor ouders gemakkelijker om werk en zorg voor hun kinderen te combineren. Om deze ouders te kunnen blijven ondersteunen, stelt het kabinet € 0,4 mln. beschikbaar voor 2027.

Aanvulling subsidies nutsvoorzieningen

- Dichten budgettaire tekort structurele subsidies nutsvoorzieningen
  Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba staan de hoge kosten voor nutsvoorzieningen onder druk, omdat de hoogte van de huidige subsidies om de (vaste) kosten betaalbaar te houden geen rekening houdt met de sterke bevolkingsgroei op Bonaire. Ook Sint Eustatius en Saba ondervinden de effecten hiervan, omdat de subsidiebudgetten over een groter inwoneraantal van Caribisch Nederland worden verdeeld. Voor 2027 heeft het kabinet dit bekostigd uit de coalitieakkoordmiddelen om te voorkomen dat er koopkrachtterugval plaatsvindt. Hiermee wordt geborgd dat de hoogte van de subsidies voor elektriciteit, drinkwater en telecom op huishoudniveau kunnen worden gehandhaafd. Dit betreft een totaal van € 5,8 miljoen. Bij de uitwerking voor de langere termijn zal er een structurele oplossing moeten worden gevonden voor het demografische vraagstuk.

Belastingplan 2027
Het wetsvoorstel Belastingplan 2027 bevat twee fiscale maatregelen voor Caribisch Nederland, die samenhangen met de bredere aanpak op het gebied van bestaanszekerheid. Zo wordt de belastingvrije kilometervergoeding verhoogd van 20 dollarcent naar 22 dollarcent per kilometer, en wordt ook de benzineaccijns op de eilanden tijdelijk verlaagd met 4,19 dollarcent op Sint Eustatius en Saba en 5,5 dollarcent op Bonaire. Een belangrijke maatregelen aangezien inwoners afhankelijk zijn van hun auto voor vervoer. Naast de relatief hoge kosten van levensonderhoud en geschetste armoedeproblematiek, maken inwoners in Bonaire, Sint Eustatius en Saba intensief gebruik van de auto vanwege een beperkt aanbod van alternatieve mobiliteitsopties. Daarom zijn dit belangrijke maatregelen, die tevens in lijn zijn met het uitgangspunt zoals benadrukt in het coalitieakkoord: nieuw beleid in Europees Nederland wordt in de basis ook ingevoerd in Caribisch Nederland, tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen.

Kinderbijslag
Het kabinet wil gezinnen met kinderen ondersteunen door meer zekerheid en eenvoud te bieden. Dit geldt ook voor Caribisch Nederland. De armoedecijfers van het CBS laten zien dat kinderarmoede in Caribisch Nederland van grote omvang is. Om ouders te ondersteunen in de kosten van kinderen en het combineren van werk en zorg te verbeteren, kent Caribisch Nederland de kinderbijslagvoorziening BES, vergelijkbaar met de Algemene Kinderbijslagwet in Europees Nederland. In lijn met het verhogen van de kindbedragen van de

Algemene Kinderbijslagwet in Europees Nederland, verhoogt de minister van SZW de kinderbijslagvoorziening BES per 1 januari 2027 met 4 USD per kind per maand bovenop de inflatiecorrectie.

Connectiviteit Bovenwindse eilanden
Als het gaat om de bereikbaarheid van Saba en Sint Eustatius, wordt de komende periode, samen met de betrokken openbare lichamen, een verkenning uitgevoerd voor de twee vormen van inter-eilandelijke connectiviteit op de Bovenwinden. Het betreft een verkenning naar een openbare dienstverplichting (PSO) voor de luchtverbindingen, en naar de veerverbindingen tussen de Bovenwindse eilanden. Vanwege de samenhang worden deze integraal benaderd. De verkenning sluit aan bij de actualisatie van het onderzoek[8] naar de PSO luchtvaart en de uitvoering van de motie over veerverbindingen (Kamerstuk 36800-IV nr.67). Voor de veerverbinding is tot en met 2027 incidenteel € 1,5 miljoen beschikbaar. Voor zowel de lucht- als de zeeverbindingen is op dit moment geen structurele financiering beschikbaar. Dit bekostigingsvraagstuk wordt betrokken bij de verdere verdeling van de coalitieakkoordmiddelen voor 2028 en verder.

Afwegingen bij verdeling middelen langere termijn (2028 en verder)
In de Voorjaarsnota van volgend jaar zal het kabinet de € 30 miljoen voor de langere termijn (2028 en verder), mede op basis van de inbreng van de eilanden verder uitwerken, waarbij we zoals aangegeven nadrukkelijk kijken naar het merkbaar en structureel verlagen van de kosten van levensonderhoud en een gematigde verhoging van het minimumloon. Voorstellen voor het verhogen van het minimumloon betrekken de minister van SZW en ik in het gesprek met de eilandsbesturen en sociale partners.[9]

Er zijn diverse factoren die het lastig maken om de kosten van levensonderhoud in Caribisch Nederland betaalbaar te maken én beheersbaar te houden. Dit is voor een deel inherent aan het insulaire karakter van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, de kleinschaligheid van de economieën en grote afhankelijkheid van mondiale prijsontwikkelingen. Maar ook de voornoemde bevolkingsgroei op met name Bonaire zet de betaalbaarheid onder druk.[10] Onderzoek van AEF laat bovendien zien dat de eilanden te maken hebben met een grote financiële investeringsopgave op het terrein van de fysieke infrastructuur, waar nutsvoorzieningen onderdeel van zijn.[11]

Ook geldt dat er na 2027 diverse maatregelen aflopen, zoals de aanvullende subsidies voor elektriciteit, drinkwater en telecom, en de energietoeslag voor minimumhuishoudens, waardoor de kosten van huishoudens en bedrijven voor nutsvoorzieningen zullen stijgen. Daar staat tegenover dat middelen vanaf 2028 gereserveerd staan om gezinnen met kinderen te ondersteunen. Hiervoor heeft het kabinet € 10,8 miljoen gereserveerd op de aanvullende post. Vanaf 2027 geldt daarnaast een taakstelling op de drinkwatersubsidies, waardoor de kosten voor bewoners verder toenemen.

Dat vraagt binnen deze envelop om het maken van scherpe keuzes. Bij de politieke afweging van die maatregelen is de inzet van het kabinet dat de kosten

---

[8] Kamerstukken II, 2025/26, 31936, nr. 1305.
[9] Dashboard Monitor macro-economische context Caribisch Nederland
[10] Kamerstukken II, 2025/26, 36800-IV, nr. 28.
[11] Kamerstukken II, 2024/25, 36600 IV, nr. 51.

voor inwoners in Caribisch Nederland daadwerkelijk omlaag gaan. En in die afweging nemen we dus nadrukkelijk ook de aandachtspunten van de eilanden mee. Vanuit de eilandsbesturen is voor zover in ieder geval aandacht gevraagd voor de kosten van connectiviteit op de Bovenwindse eilanden. Ook hebben de eilandsbesturen aandacht gevraagd voor de gestegen energietarieven.

Scherpe keuzes vragen bovendien om een slimme combinatie aan maatregelen. Hoewel (relatief dure) subsidiëring van de vaste tarieven van de nutsvoorzieningen zorgt voor een lastenverlichting in de portemonnee van vandaag, leiden incidentele, gerichtere investeringen tot duurzaam betaalbare voorzieningen voor de volgende generatie. De stijgende energieprijzen als gevolg van de geopolitieke situatie onderstrepen dat belang.

Gerichter investeren kan ook via inkomensondersteuning. In Caribisch Nederland kennen we geen toeslagensystematiek. De eilanden kennen wel een (tijdelijke) energietoeslag voor minimahuishoudens en regelingen voor betaalbaar wonen. Eventuele structurele bestendiging dan wel verbreding van deze instrumenten wordt eveneens meegenomen in de structurele uitwerking. Op de langere termijn kan een inkomensafhankelijke kindregeling, in aanvulling op de kinderbijslag, ook een betekenisvolle bijdrage leveren aan het terugdringen van kinderarmoede in Caribisch Nederland.

We streven ernaar uw Kamer over de verdeling van de middelen voor 2028 en verder te informeren in de voorjaarsnota van volgend jaar.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
E. van der Burg